

حقوق جزای اختصاصی (۲)
جرایم علیه مصالح عمومی کشور

(بانگرس تطبیقی)

(با تجدیدنظر کلی)

دکتر حسین میر محمد صادقی

استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

چاپ چهارم

۱۳۹۹

تقدیم به معلمانم در طول دوران تحصیل، از دبستان تا دانشگاه:

که موقعیت کنونی خود را به عنوان یک دانشجوی حقوق مدیون تلاش‌ها و راهنمایی‌های ایشانم؛

و

**تقدیم به دانشجویانم:
در گذشته، حال و آینده**

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه‌ی نویسنده .....
۱۷	پیشگفتار .....
۲۳	فصل اول - جرایم علیه امنیت کشور .....
۲۳	مبحث اول - مقدمه .....
۴۰	مبحث دوم - نگاهی به قوانین برخی از کشورها در مورد جرایم علیه امنیت .....
۴۰	گفتار اول - انگلستان .....
۴۲	۱ - شورش .....
۴۳	۲ - بی‌نظمی خشونت‌آمیز .....
۴۳	۳ - نزاع جمعی (در ملا عام) .....
۴۳	۴ - سایر جرایم .....
۴۴	گفتار دوم - کانادا .....
۴۵	گفتار سوم - آمریکا .....
۴۶	گفتار چهارم - نیوزیلند .....
۴۸	گفتار پنجم - آلمان .....
۴۹	مبحث سوم - مهم‌ترین جرایم علیه امنیت در حقوق ایران .....

- گفتار اول - محاربه ۵۰
- ۱- مفهوم محاربه ۵۰
- ۲- معنی سلاح ۵۲
- ۳- راهزنی و سرقت مسلحانه ۵۶
- ۴- مقابله با محاربان ۵۷
- ۵- مجازات محاربه ۵۸
- ۶- اثبات محاربه ۵۹
- ۷- توبه محارب ۶۰
- ۸- شروع به محاربه و معاونت در آن ۶۰
- گفتار دوم - افساد فی الارض ۶۱
- گفتار سوم - بغی ۶۸
- گفتار چهارم - تشکیل یا اداره یا عضویت در دسته یا جمعیت به قصد برهم زدن امنیت کشور ۷۲
- گفتار پنجم - تبلیغ علیه نظام یا به نفع گروه‌های مخالف نظام ۷۶
- گفتار ششم - جاسوسی و جرایم وابسته به آن ۸۸
- ۱- مطلع کردن اشخاص فاقد صلاحیت از اسرار ۹۸
- ۲- ورود به اماکن ممنوعه جهت کسب اطلاعات / عکس‌برداری غیرمجاز ۱۰۴
- ۳- جمع‌آوری اطلاعات ۱۱۱
- ۴- بی‌مبالاتی در حفظ اطلاعات طبقه‌بندی شده ۱۱۴
- ۵- اخفای جاسوسان یا معرفی جاسوس به کشورهای بیگانه ۱۲۰
- ۶- جاسوسی به نفع یک دولت بیگانه و به ضرر دولت بیگانه دیگر ۱۲۴
- ۷- جاسوسی رایانه‌ای و جرایم مرتبط با آن ۱۲۶
- گفتار هفتم - تحریک ۱۲۸
- ۱- تحریک نیروهای رزمنده ۱۲۸
- ۲- تحریک مردم ۱۳۲

فهرست مطالب □ ۹

- گفتار هشتم - تهدید به بمب‌گذاری وسایل نقلیه ۱۳۴
- گفتار نهم - همکاری با دول خارجی متخصص ۱۳۸
- مبحث چهارم - تشدید و تخفیف مجازات در جرایم علیه امنیت کشور ۱۳۹
- گفتار اول - تشدید مجازات ۱۳۹
- گفتار دوم - تخفیف یا معافیت از مجازات ۱۴۱
- مبحث پنجم - سایر جرایم علیه امنیت کشور ۱۴۶
- گفتار اول - سوء قصد به جان مقامات سیاسی ۱۴۶
- ۱- مقدمه ۱۴۷
- ۱-۱- تاریخچه واژه تروریسم و تفکیک آن از ترور ۱۴۹
- ۱-۲- تقسیم‌بندی تروریسم ۱۵۰
- ۱-۳- ارتباط متقابل بین تروریسم و وسایل ارتباط جمعی ۱۵۵
- ۱-۴- مشکل ارائه تعریفی از تروریسم ۱۵۷
- ۱-۵- نگاهی به قوانین سایر کشورها و اسناد و مدارک بین‌المللی در مورد تروریسم ۱۶۰
- ۲- سوء قصد به جان مقامات سیاسی یا مذهبی داخلی ۱۶۴
- ۳- سوء قصد به جان مقامات سیاسی خارجی ۱۶۶
- گفتار دوم - توهین ۱۷۱
- گفتار سوم - تخریب ۱۷۱
- گفتار چهارم - تبانی برای ارتکاب جرایم علیه امنیت ۱۷۳
- ۱- مقدمه ۱۷۳
- ۲- عناصر متشکله جرم تبانی ۱۷۶
- ۳- توافق مشروط ۱۸۲
- ۴- مکان حصول توافق ۱۸۴
- ۵- شروع به ارتکاب تبانی، معاونت در تبانی و تبانی در معاونت ... ۱۸۵
- ۶- انواع تبانی‌های کیفری ۱۸۶
- گفتار پنجم - اشاعه اکاذیب ۱۹۰

- گفتار ششم - تظاهر یا قدرت نمایی و هیاهو و جنجال ۱۹۳
- گفتار هفتم - اقدام برای جدا کردن قسمتی از قلمروی حاکمیت ایران ۱۹۷
- فصل دوم - جعل و استفاده از سند مجعول ۱۹۹**
- مبحث اول - مقدمه ۱۹۹
- مبحث دوم - تعریف ۲۰۲
- مبحث سوم - توضیح مصادیق جعل ۲۰۹
- گفتار اول - ساختن نوشته یا سند ۲۰۹
- گفتار دوم - ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی یا غیررسمی ۲۱۳
- گفتار سوم - خراشیدن یا تراشیدن ۲۱۷
- گفتار چهارم - قلم بردن ۲۱۷
- گفتار پنجم - الحاق ۲۱۸
- گفتار ششم - محو یا اثبات یا سیاه کردن ۲۱۸
- گفتار هفتم - تقدیم یا تأخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی آن ۲۲۰
- گفتار هشتم - الصاق نوشته‌ای به نوشته دیگر ۲۲۱
- گفتار نهم - به کار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن ۲۲۲
- مبحث چهارم - عنصر مادی جرم جعل ۲۲۳**
- گفتار اول - رفتار فیزیکی در جرم جعل ۲۲۳
- الف) رفتار فیزیکی در جرم جعل مادی ۲۲۴
- ۱ - جعل احکام یا امضا یا مهر یا فرمان یا دستخط مقامات دولتی .. ۲۲۴
- ۲ - جعل مهر، تمبر، منگنه یا علامت یکی از شرکت‌ها یا مؤسسات یا ادارات دولتی یا نهادهای انقلاب اسلامی یا نهادهای عمومی غیردولتی و یا شرکت‌ها و تجارتخانه‌های غیردولتی ۲۲۵
- ۳ - جعل احکام دادگاه‌ها یا اسناد یا حواله‌های صادره از خزانه دولتی و منگنه یا علامتی که برای تعیین عیار طلا یا نقره به کار می‌رود ۲۲۶

فهرست مطالب □ ۱۱

- ۴- جعل اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی یا اسناد و اوراق
بهادار و حواله‌های صادره از خزانه ۲۲۷
- ۵- جعل مدارک تحصیلی ۲۳۰
- ۶- جعل در اسناد و نوشته‌های غیررسمی ۲۳۲
- ۷- جعل در اسناد و نوشته‌های رسمی ۲۳۲
- ۸- عکس‌برداری از اوراق و مدارک ۲۳۶
- ۹- جعل گواهی پزشکی ۲۴۰
- ۱۰- صدور گواهی نامه خلاف واقع ۲۴۳
- ۱۱- شرکت در آزمون به جای دیگری یا شرکت دادن دیگری به جای
خود ۲۴۷
- ب) رفتار فیزیکی در جرم جعل مفادّی یا معنوی ۲۴۹
- گفتار دوم- شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقّق جرم جعل ۲۵۳
- گفتار سوم- نتیجه ۲۶۳
- مبحث پنجم- شروع به جعل و تزویر ۲۷۵
- مبحث ششم- عنصر روانی جرم جعل ۲۸۱
- مبحث هفتم- جرم جعل در قوانین متفرقه ۲۸۴
- گفتار اول- جعل ارتكابی از سوی مستخدمین و اجزاء ثبت اسناد و املاک ۲۸۴
- گفتار دوم- جعل ارتكابی در اسناد سجلی ۲۸۷
- گفتار سوم- جعل و تزویر ارتكابی از سوی نظامیان ۲۸۹
- گفتار چهارم- جعل تمیر و نقش تمیر ۲۹۰
- گفتار پنجم- جعل کالا برگ (کوین) ۲۹۱
- گفتار ششم- جعل چک‌های تضمین شده ۲۹۱
- گفتار هفتم- جعل گذرنامه یا جواز اقامت یا جواز عبور ۲۹۲
- گفتار هشتم- جعل تصدیق صدور و ورود ۲۹۲
- گفتار نهم- ارتكاب جعل توسط کارشناس ۲۹۲
- گفتار دهم- ذکر تاریخ مقدم توسط ظهرنویس ۲۹۳

- ۲۹۴ ..... گفتار یازدهم - انتقال مال غیر به وسیله سند رسمی
- ۲۹۴ ..... گفتار دوازدهم - ارتکاب جعل برای فرار از خدمت و وظیفه عمومی
- ۲۹۶ ..... گفتار سیزدهم - جعل و تزویر در انتخابات
- ۲۹۶ ..... گفتار چهاردهم - جعل رایانه‌ای (الکترونیک)
- ۲۹۹ ..... مبحث هشتم - استفاده از سند مجعول
- ۳۰۶ ..... مبحث نهم - تکرار و تعدد در جرایم جعل و استفاده از سند مجعول
- ۳۱۴ ..... مبحث دهم - آنی بودن جرایم جعل و استفاده از سند مجعول
- مبحث یازدهم - تخفیف یا معافیت از مجازات برای جاعلین، و معاونت در جعل یا استفاده از سند مجعول ۳۱۵
- فصل سوم - قلب سکه و ترویج سکه قلب** ۳۱۷
- مبحث اول - مقدمه ۳۱۷
- مبحث دوم - ساختن سکه قلب ۳۲۰
- گفتار اول - ساختن سکه تقلبی طلا و نقره ۳۲۳
- گفتار دوم - ساختن سکه تقلبی غیرطلا و نقره ۳۲۵
- مبحث سوم - مخدوش کردن سکه طلا و نقره ۳۲۶
- مبحث چهارم - ترویج یا خرید و فروش سکه قلب یا مخدوش ۳۲۹
- مبحث پنجم - داخل کردن سکه قلب یا مخدوش به کشور ۳۳۱
- مبحث ششم - تخفیف یا معافیت از مجازات برای جاعلین و متقلبین ۳۳۲
- مبحث هفتم - ضبط اموال تحصیلی به نفع دولت ۳۳۶
- مبحث هشتم - عنصر روانی جرم قلب سکه ۳۳۷
- مبحث نهم - معاونت در قلب و مخدوش کردن سکه، جعل و تزویر و استفاده از سند مجعول ۳۳۹
- مبحث دهم - اخلال در نظام اقتصادی کشور از طریق قلب سکه ۳۴۱

۳۴۳	..... فصل چهارم - رشا و ارتشا
۳۴۳	..... مبحث اول - مقدمه
۳۵۰	..... مبحث دوم - تاریخچه رشا و ارتشا در قوانین قبلی ایران
۳۵۱	..... مبحث سوم - رشا و ارتشا در قوانین فعلی ایران
۳۵۳	..... مبحث چهارم - عنصر مادی در جرایم رشا و ارتشا
۳۷۸	..... مبحث پنجم - شروع به ارتکاب رشا و ارتشا
۳۸۲	..... مبحث ششم - عنصر روانی در جرایم رشا و ارتشا
۳۸۶	..... مبحث هفتم - مجازات جرم ارتشا در حقوق ایران
۳۹۳	..... مبحث هشتم - موارد تشدید مجازات مرتشی
۳۹۴	..... مبحث نهم - مجازات جرم رشا در حقوق ایران
۳۹۶	..... مبحث دهم - موارد تخفیف و معافیت از مجازات برای راشی
۴۰۱	..... مبحث یازدهم - موارد خاص رشا و ارتشا و جرایم مرتبط با آنها
۴۰۱	..... گفتار اول - رشا و ارتشا در مورد داوران، ممیزان و کارشناسان
۴۰۳	..... گفتار دوم - تسهیل ارتشا
۴۰۴	..... گفتار سوم - ارتکاب ارتشا از سوی نظامیان
۴۰۵	..... گفتار چهارم - ثروت‌های ناشی از رشوه
۴۰۶	..... گفتار پنجم - ارتشا در امر نظام وظیفه
۴۰۷	..... گفتار ششم - اخذ مال یا وجه از سوی پزشک برای دادن گواهی خلاف واقع
۴۰۷	..... گفتار هفتم - اخذ کمیسیون یا پورسانت (درصدانه)
۴۱۱	..... گفتار هشتم - اعمال نفوذ
۴۱۵	..... فهرست منابع

مقدمه‌ی نویسنده

بسم الله الرحمن الرحيم
هست کلید در گنج حکیم
فاتحة فکرت و ختم سخن
نام خدای است بر او ختم کن*

در «حقوق جزای اختصاصی»، برخلاف «حقوق جزای عمومی»، به جای پرداختن به اصول کلی حقوق جزا، از قبیل ارکان تشکیل دهنده جرم، مبنای و موانع مسؤولیت کیفری، معاونت و شرکت در جرم، تعدد و تکرار جرم، شروع به جرم و نظایر آنها، به بررسی جرایم خاص پرداخته می‌شود. جهت تسهیل این بررسی، جرایم مختلف، با توجه به ارزشی که آن را نقض می‌کنند، دسته بندی می‌شوند. جرایمی که در این کتاب با نگرشی تطبیقی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند، جرایم علیه مصالح عمومی کشور می‌باشند، که به دلیل تأثیر سوء آنها بر امنیت ملی و آسایش عمومی دارای اهمیت ویژه‌ای هستند. این جرایم موضوع درس «حقوق جزای اختصاصی ۲» را در دوره کارشناسی حقوق دانشگاه‌های کشورمان تشکیل می‌دهند.

کتاب حاضر چند سال پیش، یعنی در سال ۱۳۷۹، برای اولین بار به زیور طبع آراسته شد، و همه ساله به‌طور مرتب تجدید چاپ شده و به عنوان کتاب برگزیده یازدهمین دوره‌ی کتاب‌های سال دانشگاهی هم برگزیده شد، و اینک با تجدیدنظر و اصلاحات ضروری، در پرتو آخرین قوانین و مقررات مصوب (مثل «قانون کاهش مجازات حبس تعزیری»)، که در آخرین روزهای آماده شدن چاپ اخیر کتاب در سال ۱۳۹۹ مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت) تجدید چاپ می‌شود. امید می‌رود که همچنان مقبول طبع بلند و مطمح نظر خطاپوش خوانندگان گرامی قرار گیرد.

تهران - تابستان ۱۳۹۹

حسین میرمحمد صادقی